

Dankesrede von JUDr. Petr Pithart
Kunstpreis zur deutsch-tschechischen Verständigung
Leipzig, 11.10.2010

oslovení

velmi si vážím vašeho pozvání do Lipska a vašeho rozhodnutí ocenit můj malý přínos k česko-německému, německo-českému porozumění. Když vidím své jméno zatím na konci dlouhé řady, či spíše na konci dvojstupu oceněných, jsem ještě více potěšen.

Vzpomenu dnes jen na některé mezníky česko-německých vztahů, u kterých jsem byl.

Právě v těchto dnech, kdy Němci, ale nejen Němci, vzpomínají a hodnotí sjednocení Německa před dvaceti lety, sluší se připomenout tzv. Pražskou výzvu z roku 1985. Českoslovenští disidenti, signatáři Charty 77, oslovili tehdy Evropany a řekli jim něco, o čem se z různých důvodů nemluvalo: sjednocování Evropy není myslitelné bez sjednocení Německa. Až po mnoha letech jsme se dozvěděli, jak moc jsme předběhli dobu. Jak mnozí odpovědní státníci Západu se tehdy byt' jen pomyšlení na sjednocení Německa do poslední chvíle obávali. Myslím, že jsme tehdy porozuměli duchu přicházející doby.

Vzpomenu prvních dnů po listopadu 1989, kdy jsem jako představitel Občanského fóra organizoval první setkání českých a německých křesťanů, které se pak konalo na jaře 1990. Mluvílo se o tom, o čem spolu Češi a Němci, přesněji česká a německá strana na organizovaném setkání, do té doby vlastně nikdy nemluvili. Rád připustím, že tím, kdo mi tu myšlenku vnuknul a dal první adresy, byl Pavel Tigrid, redaktor pařížského exilového časopisu Svědectví. Tam jsme léta předtím otiskovali první statě o nejkontroverznějších událostech, které předcházely a následovaly druhou světovou válku, takže bylo logické, že se Tigrid obrátil na nás, na mně a tehdy na Petra Příhodu. Setkání se uskutečnilo shodou okolností v Marktredwitz, v rodišti mé dnešní rovněž Vaší cenou oceňované paní kolegyně poslankyně...

Navštívil jsem v roce 1991 jako předseda české vlády Bavorsko. Tento vstřícný krok bohužel nebyl dodnes, po dvaceti letech opětován. Takže nejsou všechny mezníky bezrozporné, bez problémů. Řada je na bavorské straně. Když jsem já jel do Bavorska, nekladl jsem si žádné podmínky. To se, zejména u první cesty, nedělá.

Byl jsem bezprostředně při zřízení prvního československého euroregionu, kterým byl tehdy Euroregio Egrensis. Ani to nebylo u nás přijímáno zdaleka bez obav. Prý počátek pokusu o odtržení našeho území.

Vzpomenu událost i z docela jiného soudku: v roce 1991 dohoda česká vláda, které jsme tehdy předsedal, vlastnické spojení automobilky Škoda s koncernem Volkswagen. Někteří

lidé u nás mě za to proklínali: Pithart prodal Germánům za hubičku naše rodinné stříbro! Tento obchod byl významný tím, že neudělal z mladoboleslavské továrny obvyklou dnes montovnu, kterou je kdykoli možné strhnout jako šapitó a postavit o kus dál: trvali jsme při dlouhých a obtížných vyjednáváních na takových podmínkách, aby naše Škoda zůstala plnohodnotnou, rovnoprávnou součástí koncernu. A tou dnes bezesporu je. Německá strana tehdy v osobě pana Hahna porozuměla, co chceme a co potřebujeme a po dlouhých a složitých jednáních nám vyšla vstříc. Byla to vyrovnaná, férová dohoda, která pozitivně ovlivňuje naši ekonomiku dodnes.

Vážení přítomní, tato cena je cenou za přínos k porozumění. Skutečné porozumění druhým předpokládá vůli a schopnost vyprávět nejen příběhy své vlastní a svých lidí, ale právě i těchto druhých. Dlouho to bylo tak, že jsme vyprávěli jen a jen vlastní příběhy a příběhům těch druhých jsme naslouchali s netrpělivostí: když už oni konečně skončí, abychom mohli začít vyprávět příběhy naše, zajisté působivější, tragičtější. Vzájemně jsme se přebíjeli svými příběhy: kdo kdy komu víc ublížil. Kdo si začal. Museli jsme absolvovat tuto první fázi a postupně ji překonávat. Dnes už jsme dál, dnes je čas zralý k tomu, abychom chtěli poznat a vyprávět také příběhy těch druhých.

Myslím, že právě to se v poslední době děje. Už nejde o dva souběžné monology, které se přebíjejí v silných slovech a hodnoceních, ale o stále upřímnější zájem vidět minulost i přítomnost i očima těch druhých. Ostatně film režiséra Juraje Hertze Habermannův mlýn, který měl jen před pár dny premiéru, je toho příkladem. Příkladem o to cennějším, že příběh o vyhnání z časů poválečných vypráví ten, kdo si sám musel projít peklem koncentračního tábora. Nechci porotě napovídat, ale myslím, že jeden z kandidátů na příští cenu se právě přihlásil.

Porozumění znamená konec konců ochotu a také odvahu vidět sám sebe také očima těch druhých. Vaše výroční cena takovou ochotu a odvahu nepochybně povzbuzuje. Za to vám chci upřímně poděkovat.